

Uskonnon työskentelykirjan

LISÄTEHTÄVÄT ja opettajan materiaali

Harri Peltomaa – Timo Laulaja – Jaana Lehtiö – Timo Muola

VAIN ESITTELYKÄYTTÖÖN

Sisällysluettelo

Maailmanuskonnot

Uskonto ilmiönä	7
Uskonnon ulottuvuudet	8
Rituaalit ja riitit	9
Luonnonuskonnot	12
Maailmanuskonnot	16
Intian uskonto hindulaisuus	17
Hindulaisuuden oppi ja jumalakäsitys	18
Hindulaisuuden harjoittaminen ja elämäntavat	19
Buddhalaisuus	23
Buddhalaisuuden oppi ja pyhä kirja	24
Buddhalaisuuden harjoittaminen ja elämäntavat	25
Juutalaisuus	27
Juutalaisuuden oppi ja pyhä kirja	28
Juutalaisuuden harjoittaminen ja elämäntavat	29
Kristinuskon	33
Kristinuskon oppi	34
Kristinuskon harjoittaminen ja elämäntavat	35
Kristilliset symbolit	37
Kirkkorakennus	40
Islamin synty ja levinneisyys	42
Islamin oppi	43

Islamin harjoittaminen ja elämäntavat	44
Kiinan uskonnot	46
Taolaisuus, kungfutselaisuus ja lamalaisuus	47
Shintolaisuus	48
Shintolaisuuden harjoittaminen ja elämäntavat	49
Uskonto ja yksilö	51
Uskonto ja yhteiskunta	52

Kirkkohistoria

Kristinuskon synty ja alkuseurakunta	57
Kristinuskon Rooman valtakunnassa	59
Opin kehitys, kiistat ja kirkon jakautuminen	60
Askeesi ja luostarilaitos	61
Kristinuskon leviäminen	62
Keskiajan yhtenäiskulttuuri	63
Katolinen kirkko	64
Idän kirkon vaiheet	66
Ortodoksinen kirkko	67
Martti Luther	68
Uskonpuhdistuksen vuosisata	69
Pietismi ja valitus	70
Maailmanlaajuinen kristinuskon nykypäivänä	71
Vapaa kristillisuus	72

Uskonto Suomessa ja kirkon vaiheet

Suomalainen muinaisusko	75
Katolinen keskiaika Suomessa	77
Uskonpuhdistus Ruotsi-Suomessa	78
Kirkon kehitys uskonpuhdistuksen jälkeen	78
Suomen herätysliikkeet	80
Luterilaisuus Suomessa	83
Luterilaisen kirkon jäsenyyden ja toimitukset	84
Kirkon ja paikallisseurakunnan hallinto	85
Luterilainen kirkkovuosi	86
Uskonnonvapaus	87
Uskontojen ja uskomusten kirjo Suomessa	88
Uskonnottomuus	94

Raamattu

Raamattu – vaikuttava kirjakokoelma	101
Raamatun kulttuurivaikutuksia	102
Tieteellinen raamatuntutkimus	103
Vanhan testamentin kirjat	105
Vanhan testamentin alkuaikojen kertomukset	106

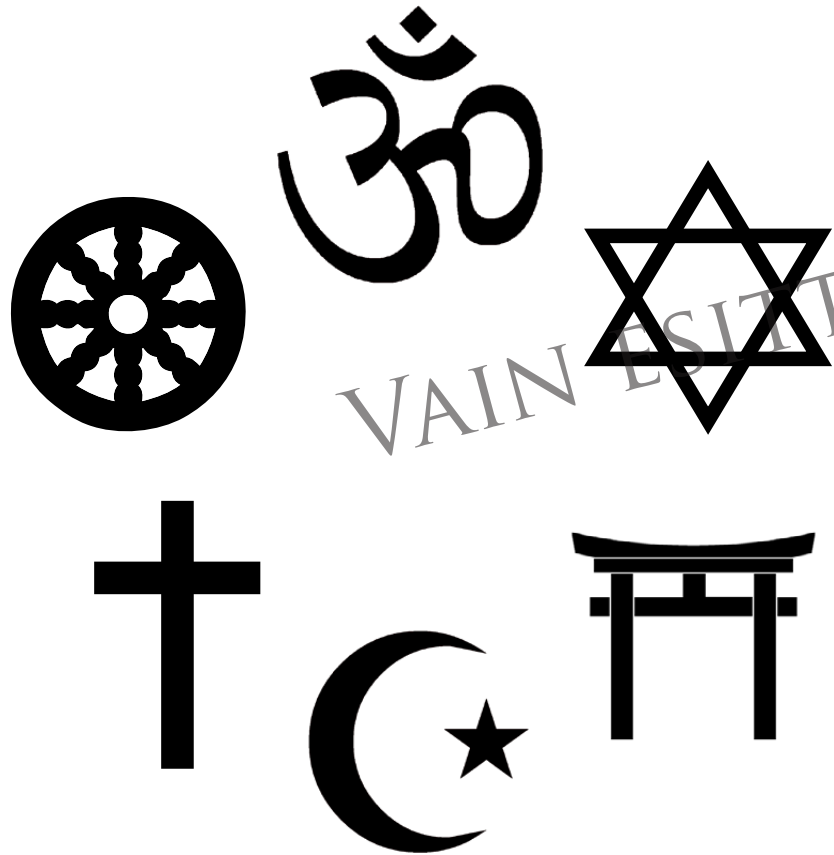
Vanhan testamentin patriarkka- kertomukset	107
Moses, kansansa vapauttaja	108
Liitonarkku ja kuningasten aika	109
Runo- ja viisaukskirjallisuus	110
Profeetat	111
Uuden testamentin kirjat	112
Kuka oli Jeesus Nasarettilainen?	113
Jeesuksen vertaukset ja niiden sanoma	114
Paavalin ja UT:n kirjeet	116
Apokalyptiikka	118

Etiikka

Etiikka ja moraali	123
Arvot, normit ja ihanteet	124
Kristillinen ihmiskäsitys ja usko	125
Kristittyjen yhteinen etiikka	126
Maailmanuskontojen etiikka	127
Elämän tarkoitus	128
Maailmankuva ja maailman- katsomus	129
Toisen asemaan asettuminen	130
hmissuhteiden etiikka	131
Hyvä yhteiskunta	132

Vastaukset

135

Maailmanuskonnot

Lisätehtävät Uskonnon työskentelykirjan ensimmäiseen lukuun

s. 10

Uskonto ilmiönä

Oikein vai väärin?

1. Vain harvoja ihmisiä kiinnostavat niin sanotut perimmäiset kysymykset. ____
2. Uskonnoissa ei ole mitään ylikuonnollista. ____
3. Uskonnoissa pyhää voi olla esimerkiksi tekstikokoelma. ____
4. Suomen laki suojelee uskonnon harjoittamista. ____
5. Uskonnot antavat tarkan ja luonnontieteellisen kuvan maailman synnystä. ____
6. Uskonnot vastaavat miksi-kysymykseen maailman synnystä. ____
7. Teodikea-ongelma käsittelee kärsimyksen ongelmaa. ____
8. Uskonnot eivät ole kiinnostuneet elämän tarkoituksen pohdinnasta. ____
9. Monissa uskonnoissa ihmisille annetaan ohjeita siitä, miten tulisi elää. ____
10. Juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa on täysin toisistaan poikkeavat näkemykset elämän tarkoituksesta. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 135.

s. 14

Uskonnon ulottuvuudet

Oikein vai väärin?

1. Uskonnot ovat vain uskomuksia, niissä ei käsitellä tietoon liittyviä kysymyksiä. ____
2. Uskonnoilla on vain yksi ulottuvuus (esimerkiksi henkisyys). ____
3. Toiminnallisella ulottuvuudella uskonnoissa tarkoitetaan esimerkiksi jumalanpalvelukseen osallistumista ja rukoilemista. ____
4. Joulun ja pääsiäisen liittyvät Suomessa uskonnon kulttuuriin ulottuvuuteen. ____
5. Uskontojen harjoittamisessa koetaan harvoin mitään erityisiä tunnetiloja. ____
6. Uskonto vaikuttaa yhteiskunnassa laaja-alaisesti. ____
7. Suomalaisessa kristillisyydessä korostuvat tiedollisuus, pohdinta ja henkilökohtaisuus. ____
8. Suomalainen ja afrikkalainen kristinuskon muoto ovat hyvin samanlaisia. ____
9. Pyhät kirjat tarjoavat tietoa ja vastauksia perimmäisiin kysymyksiin uskonnon harjoittajalle. ____
10. Uskontoa harjoitetaan usein muiden ihmisten kanssa. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 135.

Rituaalit ja riitit

Oikein vai väärin?

1. Rituaaleilla ei ole erityistä merkitystä. ____
2. On olemassa vain uskonnollisia rituaaleja. ____
3. Rituaali vaihtelee aina tilanteen mukaan ja on siksi aina erilainen. ____
4. Ehtoollisen vietto on yksi rituaali. ____
5. Rituaalit ovat olennainen osa uskonnon harjoittamista. ____
6. Uskonnolliset rituaalit liittyvät usein ihmisen elämän taitekohtiin ("elämänkaareen"). ____
7. Kalendaaririitit ovat kalenteriin eli vuodenkiertoon liittyviä juhlia. ____
8. Esimerkiksi joulun ja juhannuksen vietto ovat kalendaaririittejä. ____
9. Kriisiriitti suoritetaan vaaran uhatessa. ____
10. Siirtymäriitit eivät ole yleisiä kristinuskossa. ____

Onko lause oikein vai väärin?

Oikein Väärin

1. Rituaali on toistuva tapahtumasarja, joka noudattaa tiettyä kaavaa.		
2. Rituaalit ovat keskeinen osa uskonnon harjoittamista.		
3. Rituaali eroaa arkisesta tapahtumasta mm. siten, että sillä on tietty tapahtumapaikka (esim. kirkko).		
4. Riitti on muinaissuomalainen paikannimi.		
5. Kalendaaririitillä tarkoitetaan auringon nousu ja laskeutuminen aikataulua.		
6. Avioliiton solmiminen on siirtymäriitti.		
7. Myytti on intiaanien onnen amuletti.		
8. Myytit voivat kertoa maailman synnystä.		
9. Valkoisella magialla tarkoitetaan poppamiehen ihonväriin perustuvaa voimaa.		

Oikeat termit

Täydennä seuraavat lauseet oikeilla termeillä. Tarkista vastaukset viivaamalla yli termit alla olevasta listasta.

Kulttinäytelmä on _____,
jossa näytellään _____
syntyyn tai oppiin liittyviä myyttisiä tapahtumia. Luonnon-
uskontojen harjoittajat selittävät maailmaa ja sen ilmiöitä
_____ avulla. Maallisia rituaaleja
ovat esimerkiksi _____
ja _____.
Yhteisön suorittamat _____
ovat tapa hallita muutoksia ja tuntematonta.

(riitit, rituaali, myyttien, uskonnon, lipun nosto, laivan vihkimisen käyttöön)

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 136.

s. 20

Luonnonuskonnot

Oikein vai väärin?

1. Luonnonuskonnot ovat uskontoja, jotka perustuvat luonnonsuojeluaatteeseen. ____
2. Uskonnot ovat kuuluneet ihmisen elämään koko ihmiskunnan olemassaoloajan. ____
3. Luonnonuskonnoilla on yleensä useita pyhiä kirjoja. ____
4. Pohjoismaat ovat nykyisin merkittävä luonnonuskontojen esiintymisalue. ____
5. Panteismilla tarkoitetaan sitä, että jumaluutta on kaikkialla. ____
6. Luonnonuskontojen harjoittajat palvovat ja pelkäävät erilaisia henkiä. ____
7. Animismi tarkoittaa, että kaikella mikä elää on sielu. ____
8. Mana on erinomainen intialainen ruoka. ____
9. Tabu otetaan käyttöön silloin kun sairastutaan. ____
10. Myytit pyrkivät selittämään sen, miksi maailma on sellainen kuin se on. ____

Tietotesti

*Valitse mielestäsi oikeat vastaukset seuraaviin kysymyksiin.
Oikeita vastauksia voi olla enemmän kuin yksi.*

1. Luonnonuskonnoilla on tällä hetkellä kannattajia maailmassa noin
 - a. 250 miljoonaa
 - b. 150 miljoonaa
 - c. 100 miljoonaa
2. Luonnonuskontojen kannattajia asuu ainakin seuraavilla alueilla:
 - a. Siperia
 - b. Eurooppa
 - c. Australia
3. Tyypillistä on, että jumalakäsitys luonnonuskonnoissa on
 - a. ateistinen
 - b. panteistinen
 - c. monoteistinen
4. Vainajahenkiä kohdellaan seuraavilla tavoilla:
 - a. Niiltä kysytään neuvoa.
 - b. Niitä lepytellään uhreilla.
 - c. Niitä pelätään.
5. Animismi tarkoittaa sitä, että
 - a. yliluonnollista ei ole olemassa.
 - b. luonnosta ei tarvitse välittää.
 - c. kaikella elollisella on sielu.

6. Manalla tarkoitetaan sitä, että
 - a. on paljon varallisuutta ja rahaa.
 - b. jollakin henkilöllä on jotakin yliluonnollista voimaa.
 - c. se voi näkyä vaikka parantamisen kykynä.
7. Myytillä tarkoitetaan sitä, että
 - a. ympäröivää maailmaa selitetään jonkin kertomuksen avulla.
 - b. siinä kerrotaan miten ihminen on saanut alkunsa.
 - c. kaikki voidaan selittää tieteen avulla.
8. Kun yksilö siirtyy sosiaalisesta asemasta toiseen, hänelle suoritetaan
 - a. riisiriitti
 - b. siirtymäriitti
 - c. kalendaaririitti
9. Luonnonuskonnon kannattajat pyrkivät hallitsemaan yli-
luonnollista ja käyttävät siihen.
 - a. maniaa
 - b. mariaa
 - c. magiaa
10. Luonnonuskonnoille tyypillistä on, että
 - a. niiden opit ovat kirjoitetussa muodossa.
 - b. niiden opit eivät ole kirjoitetussa muodossa.
 - c. niiden opit siirtyvät muistitiedon avulla.

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 137.

Oikein vai väärin?

1. Luonnonuskonnoissa ei ole pyhiä kirjoja. ____
2. Luonnonuskontojen kannattajia on maapallolla tällä hetkellä noin 100 miljoonaa. ____
3. Monissa luonnonuskonnoissa on panteistinen jumalakäsitys. ____
4. Vainajien henkien palvonta ei kuulu luonnonuskontoihin. ____
5. Animismi on eläinten palvontaa. ____
6. Shamaani vaipuu transsiin parantaessaan potilasta. ____
7. Mana on ruoka-aine. ____
8. Kriisiiriitti suoritetaan, kun yhteisöä uhkaa jokin onnettomuus. ____
9. Luonnonuskonnoissa ei ole erityisiä riittien asiantuntijoita (noitia, poppamiehiä tai shamaaneita). ____

► Vastaukset tämän kappaleen tehtäviin sivulla 137.

Maailmanuskonnot**Oikein vai väärin?**

1. Maailmassa on alle 100 uskontoa. ____
2. Maailman suurin uskonto on kristinusko. ____
3. Etninen uskonto on monikansallinen uskonto. ____
4. Maailmanuskonnon yksi tuntomerkki on sen esiintyminen monissa maissa. ____
5. Hindulaisuutta esiintyy kaikilla mantereilla. ____
6. Uskontojen kannattajamäärien tilastointi on helppoa. ____
7. Japanissa on tavallista kuulua useampaan kuin yhteen uskontokuntaan. ____
8. Maallistumisella tarkoitetaan muuttoa kaupungista maalle. ____
9. Islam on maailman toiseksi suurin uskonto. ____
10. Luonnonuskontoja ei nykyään enää esiinny. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 138.

s. 28

Intian uskonto hindulaisuus

Oikein vai väärin?

1. Hindulaisuus on syntynyt yli 3000 vuotta sitten. ____
2. Veda-kirjat ovat hindujen pyhiä kirjoja. ____
3. Vanhan testamentin ja Veda-kirjojen vanhimmat osat ovat lähes 3000 vuotta vanhoja. ____
4. Kastilaitos ei ole Intiassa virallisesti enää voimassa. ____
5. Saddhut ovat intialaisia poliitikkoja. ____
6. Askeetti on kaupunki Intiassa. ____
7. Alimmassa kastissa ovat lakimiehet, lääkärit ja muut koulutetut ammattiryhmät. ____
8. Ylimpään kastiin kuuluu papisto. ____
9. Kastin voi vaihtaa elämäntilanteen niin vaatiessa. ____
10. Eniten hinduja on Afrikassa. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 138.

s. 30

Hindulaisuuden oppi ja jumalakäsitys

Oikein vai väärin?

1. Samsara on intialainen kangastyyppe. ____
2. Brahman on persoonaton maailmanhenki. ____
3. Hindulaisuudessa on miljoonia jumalia. ____
4. Hare Krishna -liike on osa hindulaisuutta. ____
5. Lakshimi on Vishnun puoliso. ____
6. Jumalten lisäksi hindulaisuudessa voidaan palvoa esineitä tai kasveja. ____
7. Sivalla on useita ruumiillistumia, kuten muillakin hindu-jumalilla. ____
8. Hindulaisuudessa ei kunnioiteta mitään eläimiä erityisesti. ____
9. Joogaa harjoitetaan vain Intiassa. ____
10. Polyteismilla tarkoitetaan yleensä pyhiä paikkoja. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 139.

Hindulaisuuden harjoittaminen ja elämäntavat

Tunnista kertomuksesta hindulaisuudelle tyypilliset piirteet

Tiina Turisti hindutemppelissä

Tiina Turisti pudottaa Benaresin kaupungin postilaatikkoon postikortin äidilleen Suomeen. Postikortin kuvassa hymyilee hindujen pyhää Koraania opettava mies. Kuvan taustalla välkehtii Ganges-joki.

Tiina Turisti kuulee Veda-kirjojen säkeiden hepreankielisen hyminän astuessaan hindulaiseen kirkkoon sisälle. Hän soittaa ovensuussa katossa olevaa kelloa, koska kaikki paikalliset asukkaat näyttävät tekevän niin. Tempelissä on monenlaisia jumalapatsaita ja krusifikseja ja kumma kyllä myös hakaristin kuva. Buddhan patsaan vieressä on elämän ylläpitäjäjumalan Vishnun patsas.

Hindulaisuus on polyteistinen uskonto. Suitsukkeiden tuoksu täyttää temppelin. Ihmiset osallistuvat yhteiseen jumalanpalvelukseen laulamalla hymnejä ja virsiä sanskriitinkielisistä pyhistä Veda-kirjoista. Tiina hätyyttää pois luokseen tulevaa apinaa ja paikalliset ihmiset näyttävät järkyttyneiltä. Tiina katselee ihmeissään apinankaltaisen jumalan kuvaa, jota pappi parhailaan koristelee santelipuusta tehdyllä väriaineella. Pappi kertoo Tiinalle, että kuvassa on apinajumala Hanuman ja hänen velijumalansa Geberrun.

Hindulaisuus on monoteistinen uskonto. Kuvan eteen pappi asettelee pyhän joulukuusen ja pyhiä lootuksenkukkia. Tempelin pääalttari on koristeltu jumalten uhriksi tuoduilla hedelmillä ja kukilla. Alttarille on tuotu uhriksi myös naudanlihaa.

Tiina ihailee alttariin maalattuja enkelinkuvia. Bramiinit antavat temppeliin tulleille palvojille vettä juotavaksi.

Tiina ajattelee vanhan tuhkalla itsensä sivelleen miehen nu kahtaneen lattialle ja menee ravistelemaan tätä hereille. Papit estävät Tiinaa häiritsemästä enempää joogaavaa sadhua ja ta luttavat Tiinan ystävällisesti mutta päättäväisesti moskeijasta ulos. Emmehän halua tuottaa huonoa karmaa pyhän miehen sielulle, sanoo pappi ohjattessa Tiinaa ulos synagogasta. Tiina hymyilee hämmentyneesti ja ajattelee itsekseen, oliko se tämä uskonto, missä uskotaan siihen samsaraan, josta peruskoulussa oli joskus puhetta?

Hotellille ei ole onneksi pitkä matka. Tiina harppoo pitkän askelin pyhän Tigris-joen rantaa ja näkee matkalla koristellun lehmän ja palavan hautarovion. Ihana paikka tämä Intia!

Merkitse oikeiden sanojen kohdalle rasti:

Benares ____, Koraani ____, Ganges ____, Veda-kirjat ____,
kirkko ____, katossa oleva kello ____, temppeli ____,
jumalapatsaita ____, krusifiksi ____, hakaristi ____, Buddha
____, Vishnu ____, polyteistinen ____, suitsuke ____,
yhteinen jumalanpalvelus ____, virsi ____, sanskriitti ____,
apina ____, santelipuu ____, Hanuman ____, Geberrun ____,
monoteistinen ____, pappi ____, joulukuusi ____, lootuksen-
kukka ____, hedelmä ____, kukat ____, alttari ____,
naudanliha ____, enkelinkuva ____, bramiini ____, tuhka ____,
jooga ____, sadhu ____, moskeija ____, karma ____,
synagoga ____, samsara ____, Tigris ____, lehmä ____,
hautarovio ____, Intia ____

Oikein vai väärin?

1. Hindulaisuudessa on selkeä hallinto ja johtajat. ____
2. Intialaiset temppelit ovat yleensä karuja. ____
3. Mantra on mietiskelytavu. ____
4. Yleisin mantra on om-tavu. ____
5. Jumalille ei uhrata mitään näkyvää. ____
6. Hinduilla ei ole isoja juhlia. ____
7. Divali-juhla on valon juhla. ____
8. Hinduisten pyhiä paikkoja ovat muassa Jerusalem, Rooma ja Kairo. ____
9. Yksi kuuluisimmista pyhiinvaelluskohteista hinduille on Varanasi. ____
10. Intialaiset avioliitot ovat yleensä järjestettyjä (puoliso on vanhempien etukäteen valitsema). ____

Hindulaisuuden oikeat ja väärät sanat

Tunnista seuraavista sanoista uskontoon liittyvät ("oikeat") ja siihen kuulumattomat ("väärät") sanat.

1. Ganges	9. moskeija
2. Veda	10. karma
3. Buddha	11. samsara
4. sanskriitti	12. synagoga
5. kasti	13. lehmä
6. bramiini	14. Tigris
7. jooga	15. Intia
8. sadhu	

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivuilla 139-140.

Buddhalaisuus

Oikein vai väärin?

1. Buddhalaisuudella ei ole perustajaa. ____
2. Buddha tarkoittaa valaistunutta. ____
3. Dharman eli opin pyörä on buddhalaisuuden symboli. ____
4. Opin pyörässä on 8 tai 12 puolaa. ____
5. Varanasi on yksi Buddhan elämän vaiheisiin liittyneistä paikoista. ____
6. Buddha oli lähtöisin köyhistä ja vaatimattomista oloista. ____
7. Buddhan elämän käännekohta oli enkelin ilmestyminen. ____
8. Intian lipussa on Gandhin kuva. ____
9. Buddhalaisuuden hinayana -suuntaus tarkoittaa suomeksi ”pienet vaunut”. ____
10. Buddhalaisuuden keskeinen levinneisyysalue on Etelä-Amerikka. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 140.

Buddhalaisuuden oppi ja pyhä kirja

Oikein vai väärin?

1. Buddhalaisuudessa ei uskota karman lakiin. ____
2. Buddhan 4 jaloa totuutta on pyhä kirja. ____
3. ”Kolme jalokiveä” ovat dharma, luostari ja nirvana. ____
4. Nirvanan saavuttaminen on helppoa. ____
5. Buddhalaisuuden mukaan mietiskely eli meditaatio on tärkeää. ____
6. Tripitaka tarkoittaa kolmea koria ja se on pyhä kirja. ____
7. Tripitakan laajuus on lähes 10 000 sivua. ____
8. Tripitakassa on Buddhan opetuspuheita, joista kuuluisin on Dhammapada eli Hyveen sanoja. ____
9. Nirvana on intialainen kansansävelmä. ____
10. Buddhalaisuudessa uskotaan jälleensyntymään. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 140.

Buddhalaisuuden harjoittaminen ja elämäntavat

Oikein vai väärin?

1. Pagodi on kaupunki Thaimaassa. ____
2. Stupa on buddhalainen pyhäinjäännös- tai muistomumentti. ____
3. Buddhalle ei ole tehty patsaita. ____
4. Munkiksi vihkiminen on tärkein buddhalaisuuteen liittyvistä seremonioista. ____
5. Mietiskelyn kautta voi saavuttaa nirvanan. ____
6. Luostarien ohjesääntö on laadittu profeetta Muhammedin opetusten mukaan. ____
7. Polttohautaus on buddhalaisen hautauksen muoto. ____
8. Lähes kaikki kymmenvuotiaat pojat liittyvät buddhalaiseen munkkiyhteisöön joksikin aikaa. ____
9. Elämä on luostarissa yllleistä ja nautintojen täyttämää. ____
10. Noviisi on pitkään luostarissa ollut munkki. ____

Buddhalaisuuden oikeat ja väärät sanat

Tunnista seuraavista sanoista uskontoon liittyvät ("oikeat") ja siihen kuulumattomat ("väärät") sanat.

1. munkki	9. virsi
2. luostari	10. Raamattu
3. minareetti	11. Tipitaka
4. Gautama	12. meditaatio
5. Jeesus	13. temppeli
6. valaistuminen	14. suitsuke
7. hinajana	15. moskeija
8. nirvana	

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 141.

s. 48

Juutalaisuus

Oikein vai väärin?

1. Juutalaisuus on uusi uskonto. ____
2. Kannattajia uskonnolla 15 miljoonaa. ____
3. uskonnon perustajia Abraham ja Mooses. ____
4. Salomo oli Israelin pääministeri. ____
5. Salomo rakennutti temppelin. ____
6. Israelilaiset joutuivat pakkosiirtolaisuuteen. ____
7. Itkumuuri on osa vanhan temppelin muuria. ____
8. Israelin lipussa on sininen Daavidin tähti. ____
9. Jumala on hepreaksi Jahve. ____
10. Diasporajuutalaiset asuvat Israelin ulkopuolella. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 141.

s. 50

Juutalaisuuden oppi ja pyhä kirja

Oikein vai väärin?

1. Juutalaisuuden pyhä kirja on Tripitaka. ____
2. Talmudissa on ohjeita ja sääntöjä. ____
3. Toora tarkoittaa lakia ja opetusta. ____
4. Juutalaisuudessa on keskeistä messiaan odotus. ____
5. Kuuluisin ennustus Messiaasta on profeetta Jesajalla. ____
6. Juutalaisuus on armouskonto. ____
7. Ortodoksijuutalaiset eivät noudata juutalaisia ohjeita ja määräyksiä. ____
8. Messias tarkoittaa suomeksi joulua. ____
9. Halakha on israelilainen perinneruoka. ____
10. Juutalaisuudessa ihannoidaan askeesia. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 142.

Juutalaisuuden harjoittaminen ja elämäntavat

Oikein vai väärin?

1. Daavidin tähti on keskeinen juutalainen symboli. ____
2. Menorah on hääparille annettava lahja. ____
3. Toorakäärö on seurakunnan arvokkain omaisuus. ____
4. Synagogassa miehet ja naiset ovat erillään. ____
5. Rabbi on opettaja. ____
6. Sapattia vietetään torstai-iltana. ____
7. Pääsiäistä juhlitaan Egyptistä vapautumisen muistoksi. ____
8. Bar mitsva -juhlaa vietetään pojan täyttäessä 13 vuotta. ____
9. Lehtimajajuhlaa juhlitaan seitsemän päivää. ____
10. Juutalaisilla ei ole erityisiä ruokasäännöksiä. ____

Juutalaisuuden oikeat ja väärät sanat

Tunnista seuraavista sanoista uskontoon liittyvät ("oikeat") ja siihen kuulumattomat ("väärät") sanat.

1. Israel	9. Länsimuuuri
2. kirkko	10. Daavidin tähti
3. synagoga	11. arabian kieli
4. Mooses	12. Jahve
5. Muhammed	13. rabbi
6. Toora	14. joulu
7. Koraani	15. sapatti
8. heprea	

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 142.

Tunnista kertomuksesta juutalaisuudelle tyypilliset piirteet

Tiina Turisti synagogassa

Tiina on matkustanut rantalomalle Israeliin. Täällä monet ovat juutalaisia, joten minun on ehdottomasti käytävä katsomassa heidän jumalanpalveluspaikkaansa kirkkoa. Vihdoinkin näen heidän palvontapaikkansa pyramidit, ajattelee Tiina.

Tiina menee muiden turistien mukana synagogaan. Vedahymnien pauhu kaikuu rakennuksessa. Ensimmäisenä hän hämmästelee seinille maalattuja värikkäitä kuvia. Tuo taitaa olla Mooses ja tuossa on Muhammed, toinen tämän uskonnon perustaja. Synagoga on täynnä turistille oudon näköisiä esieitä. Synagogan etuosassa on toorakaappi, jossa säilytetään Koraania. Siellä on myös lukuisia patsaita jumalista. Opas kertoo turisteille, että synagogassa olevalla korokkeella luetaan hepreaksi Tooraa. Sitä selitetään Talmudilla. Toora on kirjoitettu arabian kielellä kirjoituskääröille. Synagogassa ei ole penkkejä. Jumalanpalvelus järjestetään vain jos paikalla on vähintään 10 miestä ja 25 naista. Kuvien joukosta Tiina tunnistaa seitsenhaaraisen kynttilänjalan eli rahimahin, vai oliko se menorah, miettii Tiina. Hän tunnistaa myös Daavidin tähden, joka on ristin muotoinen. Sinivalkoinen Daavidin tähti löytyy myös Suomen lipusta, ajattelee Tiina.

Kummallista ettei täällä ole yhtään kuvaa juutalaisten ainoasta jumalasta Jahvesta. Taitaa olla kyseessä monoteistinen uskonto, miettii Tiina. Seurakunnan hengellinen johtaja rabbi asetelee paikalle. Voitte esittää hänelle kysymyksiä, sanoo opas. Tiina ihailee ortodoksijuutalaisen rabbin ohimokiharoita ja päässä olevaa kipaa. Rabbi kertoo, että moskeijassa järjestetään pian bar mitsva -juhla uskonnollisesti täysi-ikäiseksi tuleville pojille. Pojat on ympärileikattu pieninä Adonain, Abrahamin sekä Hildegardin tekemän liiton muistoksi. Muita tärkeitä juhlia ovat joulu, pääsiäinen ja Jom Kippur. Pääsiäistä juhli-taan sen muistoksi, että israelilaiset pääsivät pois ensin Egyptin or-

juudesta ja sitten myöhemmin Ruotsista. Onkohan tämä kuitenkin polyteistinen uskonto, miettii Tiina itsekseen.

Sapatti alkaa sunnuntaina, selittää rabbi. Silloin sytytetään sapattikynttilät ja sapattikokko. Valmistetaan erityinen ateria, jossa syödään lihaa ja maitoa. Sianliha on kielletty ruoka. Tiina kysyy gurulta, tuleeko Messias käymään sapattijuhlissa?

Monet juutalaiset rukoilevat keskitysleireillä kuolleiden puolesta. Sadhu kertoo Länsimuurin, eli Itkumuurin eli Itämuurin olevan juutalaisille pyhä paikka, jossa monet joogaavat.

Nappaanpa vielä oikein kunnan valokuvan kamerallani juutalaisen stupan minareetista, ajattelee Tiina virittäessään kameran kuvaukseen. Poistuessaan synagogasta rabbi tekee kädellään ristinmerkin ja taittelee rukousliinansa siististi.

Merkitse oikeiden sanojen kohdalle rasti:

Israel ____, kirkko ____, pyramidi ____, synagoga ____, vedahymni ____, seinillä värikkäät kuvat ____, Mooses ____, Muhammed ____, toorakaappi ____, Koraani ____, jumal-patsaat ____, koroke ____, heprea ____, Toora ____, Talmud ____, arabian kieli ____, kirjoituskäärö ____, 10 miestä ____, 25 naista ____, seitsenhaarainen kynttilänjalka ____, rahimah ____, menorah ____, Daavidin tähti ____, risti ____, sinivalkoi-nen ____, Jahve ____, monoteistinen ____, rabbi ____, ortodoksijuutalainen ____, ohimokiharat ____, kipa ____, moskeija ____, bar mitsva ____, ympärileikkaus ____, Adonai ____, Abraham ____, Hildegard ____, liitto ____, joulu ____, pääsiäinen ____, Jom Kippur ____, Egyptin orjuus ____, Ruotsi ____, polyteistinen ____, sapatti ____, sunnuntai ____, sapattikynttilä ____, sapattikokko ____, Ei lihaa ja maitoa samalla aterialla ____, sianliha ____, guru ____, Messias ____, rukous ____, keskitysleiri ____, sadhu ____, Länsimuurin ____, Itkumuurin ____, Itämuuri ____, jooga ____, stupa ____, minareetti ____, ristinmerkki ____, rukousliina ____

► Vastaukset sivulla 143.

s. 56

Kristinuskko

Oikein vai väärin?

1. Kristinuskko on maailman suurin uskonto. ____
2. Kristinuskolla juutalaisuudella ja islamilla on yhteisiä piirteitä. ____
3. Juutalaisuudessa ja kristinuskossa vietetään pääsiäistä. ____
4. Kristinuskossa pääsiäistä vietetään Egyptistä vapautumisen muistoksi. ____
5. Mikael Agricola kirjoitti Raamatun. ____
6. Protestanttiset kirkkokunnat syntyivät Lutherin toiminnan ansioista. ____
7. Ortodoksinen kirkkokunta on suurin. ____
8. Kristinuskko on armouskonto. ____
9. Raamatun levikki ja merkitys on pieni maailmanlaajuisesti. ____
10. Kristinuskko on suurin uskonto Aasiassa. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 143.

s. 58

Kristinuskon oppi

Oikein vai väärin?

1. Kristinuskossa on kolme Jumalaa. ____
2. Kristinuskko on monoteistinen uskonto. ____
3. Apostolisessa uskontunnustuksessa ilmentää uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan. ____
4. Uudessa testamentissa Jumala on ennen kaikkea tuomitseva. ____
5. Jumalan kaikkivaltius tarkoittaa sitä, että Jumala on ihmisen käsityskyvyn ulkopuolella. ____
6. Jeesus on samaan aikaan ihminen ja Jumala. ____
7. Pyhä Henki on kaikkialla. ____
8. Ihmisen perusominaisuuksia ovat vallanhalu ja itsekkyyys. ____
9. Uskolla ihminen ottaa pelastuksen vastaan. ____
10. Kristinuskon mukaan Jumala ilmoittaa itsestään ihmiselle. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 143.

Kristinuskon harjoittaminen ja elämäntavat

Oikein vai väärin?

1. Kiirastorstaita vietetään Jeesuksen ylösnousemuksen kunniaksi. ____
2. Pitkäperjantaina Jeesus kuoli ristillä. ____
3. Jeesus asetti ehtoollisen pääsiäisenä. ____
4. Helluntai on Pyhän hengen juhla. ____
5. Jumalanpalvelus on seurakunnan toiminnan ydin. ____
6. Messulla tarkoitetaan ehtoollisjumalanpalvelusta. ____
7. Sakramentteja toimitetaan hyvin harvoin kirkossa. ____
8. Ortodokseilla on 7 sakramenttia. ____
9. Ave Maria tarkoittaa ”pelokas Maria”. ____
10. Luther korosti jumalanpalveluksessa kansankielen merkitystä. ____

Kristinuskon oikeat ja väärät sanat

Tunnista seuraavista sanoista uskontoon liittyvät (”oikeat”) ja siihen kuulumattomat (”väärät”) sanat.

1. moskeija	9. Raamattu
2. piispa	10. Jumala
3. kirkko	11. Koraani
4. Jeesus	12. ympärileikkaus
5. Jordania	13. sakramentti
6. Neitsyt Maria	14. luterilainen
7. krusifiksi	15. rippikoulu
8. sadhu	

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 144.

Kristilliset symbolit

Oikein vai väärin?

1. Kristinuskon tunnetuin symboli on risti. ____
2. INRI-teksti oli kirjoitettu Jeesuksen haudan seinään. ____
3. Latinalainen risti on yleisin risti. ____
4. Kalasymbolin kirjaimista muodostuu uskontunnustus. ____
5. Viiniköynnös symboloi puutarhaa. ____
6. Laiva on seurakunnan vertauskuva. ____
7. Sateenkaari ja kyyhkynen tarkoittavat rauhaa. ____
8. Kynttilänliekki merkitsee rukousta. ____
9. Numero seitsemän merkitsee Raamatussa täydellisyyttä. ____
10. Käärmeellä ei ole mitään erityistä merkitystä kristillisessä symboliikassa. ____

Tunnista ristityypit ja muut kristinuskon keskeiset symbolit

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

11. _____

Onko lause oikein vai väärin?

Oikein Väärin

1. Risti on yleisin kristillinen symboli.		
2. Risti on yksinomaan kuoleman symboli.		
3. Latinalainen risti on yleisin ristityyppi.		
4. Venäläinen risti on käytössä katolisessa kirkossa.		
5. INRI on suomeksi "Jumalan rauha".		
6. Pietari ristiinnaulittiin perimätiedon mukaan pää alaspäin ja sitä symboloi Pietarin risti.		
7. Kristus-monogrammi tulee kreikankielisen Khristos-sanan alkukirjaimista.		
8. Alkuseurakunnan kala-symboli on uskontunnustus, joka rakentuu kreikankielen ikthys-sanasta.		
9. Laiva kristillisenä tunnuksena merkitsee turvaa.		
10. Kynttilän liekki on rauhan symboli.		

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivuilla 144–145.

s. 70

Kirkkorakennus

Oikein vai väärin?

1. Kirkoissa oli keskiajalla asehuoneita. ____
2. Penkit tulivat luterilaisiin kirkkoihin 1500-luvulla. ____
3. Paanu on ehtoollisleipä. ____
4. Tabernaakkeli on sivualttari. ____
5. Virsitaululle kirjoitetaan laulettavien virsien numerot. ____
6. Kirkon kryptaan haudattiin ihmisiä. ____
7. Alttarilta pappi johtaa liturgian. ____
8. Ikonostaasi erottaa kirkkosalin ja alttarin katolisessa kirkossa. ____
9. Parvi on kirkkosalin yläpuolella. ____
10. Votiivi on kirkkoon lahjoitettu esine. ____

Yhdistä sanaan oikea määritelmä

Latinalainen risti	•	Keskiaikaisen kirkon tila, johon jätettiin aseet.
Pietarin risti	•	Ilmoittavat jumalanpalveluksen alun ja lopun ja lauantaina pyhän alkavan
Laiva	•	Kirkon etuosa
1	•	Kirkon etuosassa tai perustuksissa oleva tila, johon haudattiin arvohenkilöitä
3	•	Huone, jossa papit ja muut jumalanpalvelusta toimittavat valmistautuvat
Asehuone	•	Yleisin lännessä käytetyistä risteistä
Krypta	•	Jumalan luku
Kuori	•	Seurakunnan ja kirkon symboli
Sakasti	•	Jumalan persoonien lukumäärä
Kirkonkellot	•	Apostoli Pietari ristiinnaulittiin päähän alaspäin.

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 146.

s. 72

Islamin synty ja levinneisyys

Oikein vai väärin?

1. Islamin perustaja on Mooses. ____
2. Islamin ajanlasku alkaa vuodesta 622 jKr. ____
3. Mekka ja Medina olivat Muhammedin opetuslapsia. ____
4. Islam on Euroopassa harvinainen uskonto. ____
5. Islam on valtauskontona mm. Lähi-idässä. ____
6. Islam tarkoittaa suomeksi ”alistua Allahin tahtoon”. ____
7. Sunnimuslimit ovat islamin suurin suuntaus. ____
8. Muslimi on islamin pyhä kaupunki. ____
9. Islamin suuntauksia ovat sunnien ohella shiiat ja sufilaiset. ____
10. Islamin pyhä kirja on Koraani. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 147.

s. 74

Islamin oppi

Oikein vai väärin?

1. Islam on kannattajiensa mukaan Allahin viimeinen ilmoitus. ____
2. Koraanin mukaan Mooses ja Jeesus olivat profeettoja. ____
3. Muslimit noudattavat kuutta peruspilaria eli ohjetta. ____
4. Koraaniin on koottu Muhammedin saamat ilmestykset. ____
5. Kunnon muslimi opettelee Koraanin ulkoa. ____
6. Koraanista ei ole suomenkielistä käännöstä. ____
7. Koraania pidetään pyhänä vain, jos sitä luetaan Moskeijassa. ____
8. Sharia tarkoittaa muslimien pyhää lakia. ____
9. Koraani kieltää kuvien tekemisen. ____
10. Koraani alkaa sanalla ”Jumalan”. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 147.

s. 77

Islamin harjoittaminen ja elämäntavat

Oikein vai väärin?

1. Islamilla ei ole uskontunnustusta. ____
2. Rukoillessa polvistutaan kohti Mekkaa. ____
3. Muslimeilla on viisi rukoushetkeä päivässä. ____
4. Muslimit eivät paastoa. ____
5. Pyhiinvaelluksen kohde on Mekan kaupunki Jemenissä. ____
6. Kaaban musta kivi Kaaban pyhäkön seinässä on Mekan moskeijan sisäpihalla. ____
7. Pyhiinvaeltajat kiertävä Kaaban ympäri seitsemän kertaa. ____
8. Muslimit kokoontuvat synagogiin. ____
9. Minareetti on moskeijan pylväs. ____
10. Muslimeilla ei ole erityisiä juhlia. ____

Islamin oikeat ja väärät sanat

Tunnista seuraavista sanoista uskontoon liittyvät ("oikeat") ja siihen kuulumattomat ("väärät") sanat.

1. muslimi
2. Mooses
3. Mekka
4. Allah
5. arabian kieli
6. Koraani
7. Muhammed
8. kirkko
9. guru
10. Kaaba
11. ramadankuukausi
12. almu
13. moskeija
14. puolikuu
15. Daavidin tähti

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 148.

s. 84

Kiinan uskonnot

Oikein vai väärin?

1. Kiinan uskontoja kutsutaan kolmeksi tieksi. ____
2. Kiinan uskonnoissa tavoitellaan pääsyä paratiisiin. ____
3. Taiji oli merkittävä kiinalainen ajattelijana. ____
4. Kiinan uskonnot ovat taolaisuus, kungfutselaisuus ja buddhalaisuus. ____
5. Kiinassa esi-isillä ei ole erityistä merkitystä. ____
6. Keittiöjumalan palvonta liittyy uuden vuoden viettoon. ____
7. Hengille uhrataan ruokaa esimerkiksi katujen varsilla. ____
8. Tao tarkoittaa tilannetta, jossa jin ja jang ovat tasapainossa. ____
9. Jing ja jang ovat kiinalaiset sisarukset, jotka elivät ja vaikuttivat keskiajalla. ____
10. Tao voidaan saavuttaa jonkun kiinalaisen kolmen tien uskonnon kautta. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 148.

s. 87

Taolaisuus, kungfutselaisuus ja lamalaisuus

Oikein vai väärin?

1. Taolaisuuden perusti Laotse. ____
2. Tao Te Ching on Kungfutsen kirjoittama. ____
3. Taolaisuudessa tasapaino eli tao saavutetaan mietiskelemällä. ____
4. Kungfutsen keskeiset opit koskevat valtion hallitsemista ja etiikkaa. ____
5. Tärkein käsite Kungfutselle on tasapaino, tao. ____
6. Kungfutsen keskeinen teos on Keskusteluja. ____
7. Kristinuskon Kultainen sääntö ja Kungfutsen mietelmä (LY 12:2) ovat samankaltaisia sisällöltään. ____
8. Kiinan buddhalaisuus oli alun perin mahajana-muotoista. ____
9. Tiibetin buddhalaisuuden toinen nimi on lamalaisuus. ____
10. Lama tarkoittaa suomennettuna ”vaikeita aikoja Kiinan uskonnoissa”. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 149.

s. 90

Shintolaisuus

Oikein vai väärin?

1. Shintolaisuus on Japanin kansalliskonto. ____
2. Islamilla on merkittävä asema Japanissa. ____
3. Shintolaisuuden lisäksi japanin uskontoja ovat buddhalaisuus, kungfutselaisuus ja kristinusko. ____
4. Valtio ja uskonto ovat Japanissa erotettu toisistaan. ____
5. Keisarilla ei ole uskonnollista roolia Japanissa. ____
6. Shintolaisuudessa on useita pyhiä kirjoja. ____
7. Animistinen ajattelu on keskeistä shintolaisuudessa. ____
8. Kami on temppelin osa. ____
9. Torii erottaa pyhän ja maallisen alueen toisistaan. ____
10. Arvostetut ihmiset ylenevät kameiksi oltuaan kuolleina 33 vuotta. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 149.

Shintolaisuuden harjoittaminen ja elämäntavat

Oikein vai väärin?

1. Uskonnon harjoittaminen näkyy japanilaistieteissä mm. siellä olevissa jumalten hyllyissä. ____
2. Jako puhtaaseen ja epäpuhtaaseen on tyypillistä buddhalaisuudelle. ____
3. Japanilaisilla lentokentillä on shintopyhäköitä varmistamassa turvallisen lentomatkan. ____
4. Paperit pyhäkköalueella osoittavat jumalan läsnäoloa. ____
5. Maallikot eivät pääse pyhäkköalueeseen. ____
6. Pyhäköt ovat erittäin monimuotoisesti koristeltuja. ____
7. Uusi vuosi on merkittävä juhla japanilaisessa perinteessä. ____
8. Hanami on yksi sushi-ruoan muodoista. ____
9. Shintoperinteessä nimenanto tapahtuu lapsen ollessa kolmen kuukauden ikäinen. ____
10. Vainajan hengen uskotaan harhailevan sukulaisten keskuudessa. ____

Sintolaisuuden oikeat ja väärät sanat

Tunnista seuraavista sanoista uskontoon liittyvät ("oikeat") ja siihen kuulumattomat ("väärät") sanat.

1. torii
2. kami
3. vihreä
4. panda
5. temppeli
6. guru
7. Amaterasu
8. Fuji-vuori
9. punainen
10. käsien taputtaminen
11. urkumusiikki
12. pappi
13. riisi
14. keisari
15. muumi

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 150.

s. 98

Uskonto ja yksilö

Oikein vai väärin?

1. Ihmisen uskonnollisuuteen vaikuttavat muun muassa kasvat-
tus ja elämäkokemus. ____
2. Yksilöiden välillä ei ole suuriakaan eroja suhtautumisessa
uskontoon. ____
3. Kirkko tekee laajaa auttamistyötä yhteiskunnassa. ____
4. Ulkokohtainen sitoutuminen uskontoon liittyy uskonnosta
saatavaan hyötyyn itselle. ____
5. Kyselevä suhtautuminen uskoon tarkoittaa mm. oppeihin ja
totuuksiin liittyvää etsintää. ____
6. Positiivinen uskonnollisuus lisää onnellisuutta ja auttaa elä-
män vastoinkäymisten kohtaamisessa. ____
7. Uskonto tarjoaa järkeen perustuvia ratkaisuja elämän kysy-
myksiin. ____
8. Mystiikka on järkipäistä analysointia perimmäisistä kysy-
myksistä. ____
9. Monissa uskonnoissa uskotaan, että ihmeet ovat mahdolli-
sia. ____
10. Rukous on keskeinen elementti eri uskonnoissa. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 150.

s. 100

Uskonto ja yhteiskunta

Oikein vai väärin?

1. Uskonnon ja yhteiskunnan välillä on vuorovaikutus. ____
2. Uskonto on valtakulttuurina esimerkiksi Ruotsissa. ____
3. Iranissa sovelletaan lakeja Koraanista. ____
4. Euroopassa uskonto vaikuttaa jossain määrin yhteiskun-
taan. ____
5. Ranskassa ja Turkissa on kielletty kouluissa islamissa käyte-
tyt pään peittävät huivit. ____
6. Uskontojen toimintaa rajoitetaan esimerkiksi Kiinassa. ____
7. Niin sanotut tuomiopäivän lahkot odottavat maailmanlop-
pua ja sitoutuvat voimakkaasti johtajiinsa. ____
8. Suomessa sallitaan kaikki uskonnolliseen toimintaan liit-
tyvä toiminta. ____
9. Uskonnolliset arvot eivät ole koskaan ristiriidassa yhteis-
kunnallisten lakien kanssa. ____
10. Moniarvoisessa yhteiskunnassa erilaiset ajattelutavat ja us-
konnot voivat elää rinnakkain. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 151.

Merkitse ruudukkoon käsitteen alle kuuluuko se hindulaisuuteen, buddhalaisuuteen, juutalaisuuteen, kristinuskoon, islamiin, Kiinan uskontoihin vai shintolaisuuteen.

kirkko	Buddha	kasti	nirvana	Allah	kami
Daavidin tähti	viisi perussuhdetta	viisi peruspilaria	"kasvojen menetyks"	neljä jaloa totuutta	kolmiyhteinen Jumala
Tipitaka	Ganges	bonsai	mahajana	Jeesus	Kungfutse
Koraani	rabbi	moksa	Toora	samsara	Vishnu
sapatti	Raamattu	Tao	moskeija	Laotse	Gautama
jin	Länsimuuri	risti	atman	minareetti	torii
Ise-temppeli	Muhammed	Amaterasu	synagoga	ehtoollinen	Daodejing

ESITTÄLYKÄYTTÖÖN

Kirkkohistoria

Lisätehtävät Uskonnon työskentelykirjan toiseen lukuun

Kristinuskon synty ja alkuseurakunta

Oikein vai väärin?

1. Kristinuskolla ei ole perustajaa. ____
2. Apostoli olivat Jeesuksen opetuslapsia. ____
3. Alkuseurakunta oli ensimmäinen kristillinen seurakunta. ____
4. Helluntai on Pyhä Hengen päivä ja kirkon syntymäpäivä. ____
5. Diakonien tehtävänä oli seurakuntalaisten opettaminen. ____
6. Jumalanpalveluksi vietettiin alusta alkaen kirkoissa. ____
7. Ehtoollista alettiin viettää vasta 100-luvulla jumalanpalveluksissa. ____
8. Krusifiksi on risti, jossa Jeesus on ristiinnaulittuna. ____
9. Kala on yksi varhaisimmista kristillisistä symboleista. ____
10. Kristusmonogrammi oli rahayksikkö. ____

Onko lause oikein vai väärin?

	Oikein	Väärin
1. Kristinuskoko syntyi Rooman miehittämällä alueella Palestiinassa.		
2. Jerusalemin alkuseurakunnassa johtajana toimi Jaakob, Jeesuksen veli.		
3. Paavali toimi Rooman piispana.		
4. Kristittyjen vainot alkoivat helluntaina.		
5. Kuuluisa apostolien kokous pidettiin vuonna 48 eKr. Jerusalemissa.		

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 152.

s. 107

Kristinusko Rooman valtakunnassa

Oikein vai väärin?

1. Kristittyjen ns. yleiset vainot alkoivat 200-luvulla. ____
2. Vainojen syynä oli mm. kieltäytyminen keisarinpalvonnasta. ____
3. Marttyyri on suomeksi veritodistaja. ____
4. Pyhä Stefanus oli Jerusalemin seurakunnan diakoni. ____
5. Stefanuksen muistoksi vietämme laskiaissunnuntaita. ____
6. Pyhä Erasmus oli merimiesten suojelupyhimys. ____
7. Konstantinus Suuri antoi kristityille uskonnonvapauden. ____
8. Keisari Konstantinus loi kristinuskosta merkittävän lahkon keisarinpalvonnan rinnalle. ____
9. Kontantinus Suuri ei kääntynyt koskaan kristityksi. ____
10. Kristinuskon virallisen asema Rooman valtakunnassa taantui Konstantinuksen aikana. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 152.

s. 110

Opin kehitys, kiistat ja kirkon jakautuminen

Oikein vai väärin?

1. Kristinuskon opin keskeiset kohdat määriteltiin konsiileissa eli kirkolliskokouksissa. ____
2. Kristinuskon piirissä ei ollut opillisia kiistoja. ____
3. Apostolien kokous pidettiin Jerusalemissa vuonna 48 eKr. ____
4. Apologia tarkoittaa kristinuskon puolustamista. ____
5. Kirkkoisällä tarkoitetaan seurakunnan paimenta eli pappia. ____
6. Teologia tarkoittaa oppia Jumalalasta. ____
7. Gnostilaisuus on kreikkalainen musiikkityyli. ____
8. Dualismi on maantieteellinen käsitys kahdesta mantereesta. ____
9. Uskontunnustus voidaan tiivistää lyhyimmillään: Jeesus Kristus on Herra. ____
10. Kirkkoisä Athanasios taisteli harhaoppeja vastaan. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 153.

s. 112

Askeesi ja luostarilaitos

Oikein vai väärin?

1. Kristinusko ei koskaan vakiinnuttanut paikkaansa Rooman valtakunnassa. ____
2. Erakot ja askeetit halusivat kokea alkuperäisen kristillisyyden. ____
3. Egyptiläinen Pyhä Antonius on yksi tunnetuimpia erakoita. ____
4. Basileos Suuri laati luostarisäännön ja tämä toi luostarit piispan valvonnan alle. ____
5. Ensimmäiset luostarit syntyivät Ruotsiin 400-luvulla. ____
6. Idän ja lännen luostarit olivat samanlaisia. ____
7. Benediktiinien tunnuslause on: ”Rukoile ja tee työtä” (”Ora et labora”) ____
8. Luostarit harjoittivat pankkitoimintaa. ____
9. Dominikaanien toiminnassa korostuvat opettaminen ja saarnaaminen. ____
10. Fransiskus Assisilaisen lempinimi on Jumalan pieni köyhä. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 153.

s. 116

Kristinuskon leviäminen

Oikein vai väärin?

1. Kristillinen kirkko sai valtionkirkon aseman Rooman valtakunnassa 380 jKr. ____
2. Theodosius Suuri jakoi Rooman valtakunnan kolmeen osaan. ____
3. Germaanit omaksuivat kristinuskon nopeasti. ____
4. Paavi Leo I aloitti nykymuotoisen paaviuden. ____
5. Apostoli Johannesta pidetään perimätiedon mukaan ensimmäisenä paavina. ____
6. Pipin Pieni oli Norjan kuningas 700-luvulla. ____
7. Kristinusko tuli Brittein saarille 300-luvulla. ____
8. Luostarit säilyttivät kelttiläistä kristinuskkoa Irlannissa. ____
9. Augustinuksen merkittävin teos on De Civitate Dei, jossa hän puolustaa kristinuskkoa. ____
10. Augustinus oli Hippon Karthagon piispa. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 154.

s. 119

Keskiajan yhtenäiskulttuuri

Oikein vai väärin?

1. Kristillinen kirkko jakautui vuonna 1054. ____
2. Itä-Rooman eli Bysantin pääkaupunki oli Londonium. ____
3. Bysantti on nykyisen ortodoksisen kirkkokunnan alkukoti. ____
4. Katolisen ja ortodoksisen kirkon vuonna 1054 alkanut riita sovittiin vasta vuonna 1965. ____
5. Paavi Innocentius III aikana paavin ajateltiin olevan Kristuksen sijainen maanpäällä. ____
6. Goottilainen kirkko tyyli on erittäin pelkistettyä ja karua. ____
7. Keskiajalla rakennettiin enimmäkseen pieniä ja vaatimattomia kirkkoja. ____
8. 1000-luvun kirkkorakennustyyli oli linnamainen, romaani-tyylinen. ____
9. Tiili rakennusmateriaalina teki mahdolliseksi korottaa kirkon seiniä kohti taivasta. ____
10. Jan Hus oli tulevien uskonpuhdistajien eli reformaattoreiden henkinen edeltäjä. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 154.

s. 122

Katolinen kirkko

Oikein vai väärin?

1. Katolinen kirkko on maailman suurin kristillinen kirkkokunta. ____
2. Katolista kirkkoa johtaa Italian presidentti. ____
3. Paavin valta perustuu katolisten mukaan Jeesuksen Pietarille antamaan ”avainten valtaan”. ____
4. Katolisen kirkon keskushallinto on kuuria. ____
5. Kardinaalit valitsevat ovat johtavia piispoja. ____
6. Messun ydin on virsilaulu. ____
7. Kirkkoon tullessaan katolisen seurakunnan jäsen kumartuu kohti Roomaa. ____
8. Katolisilla on kaksi sakramenttia kuten luterilaisillakin. ____
9. Pappesus on yksi sakramenteista. ____
10. Tärkein katolinen pyhimys on Neitsyt Maria. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 155.

Onko lause oikein vai väärin?

Oikein Väärin

1. Luostariliikkeitä eli sääntökuntia on vain miehille.		
2. Suomessakin toimii katolisia luostareita.		
3. Katoliset viettävät jumalanpalvelusta eli messua vain sunnuntaisin.		
4. Katolisia on lähinnä vain Euroopassa.		
5. Katolisen kirkon johtaja paavi lähettää ohjekirjeitä katoliin seurakuntiin.		
6. Katolisen kirkon jumalanpalvelus toimitetaan vain latinaksi.		

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 155.

s. 126

Idän kirkon vaiheet

Oikein vai väärin?

1. Patriarkaatti on kirkollinen keskus. ____
2. Kirkolla oli viisi keskusta Rooman valtakunnassa. ____
3. Kiovan ruhtinas Vladimirin vaikutuksesta Venäjästä tuli ortodoksisen kirkon ydinalue. ____
4. Idän ja lännen kirkon eron aiheuttivat mm. riidat kirkon opista. ____
5. 1000-luvulla kirkko taisteli islamia vastaan. ____
6. Kommunismi helpotti kirkon asemaa Venäjällä. ____
7. Neuvostoliiton hajoaminen vahvisti kirkon asemaa venäjällä. ____
8. Ortodoksisen kirkon oppi on muuttunut merkittävästi aikojen kuluessa. ____
9. Ortodoksisen kirkon perinteessä maallinen hallitsija on myös kirkon hallitsija. ____
10. Valtionkirkkojärjestelmä palautettiin venäjälle neuvostoliiton hajotessa. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 155.

s. 128

Ortodoksinen kirkko

Oikein vai väärin?

1. Ortodoksisen kirkon nimi tarkoittaa suomeksi ”ylistää oikein”. ____
2. Ortodoksista kirkkoa johtaa paavi. ____
3. Kirkkorakennuksen tornien muoto kuvastaa Pyhän hengen liekkiä. ____
4. Ikonostaasin takana on alttari. ____
5. Ortodoksien jumalanpalvelusta nimitetään messuksi. ____
6. Ikoni on johtava pappi. ____
7. Papin ”puhelaulua” nimitetään resitoinniksi. ____
8. Jumalanpalveluksissa on käytössä lukuisia soittimia. ____
9. Ortodoksi kutsuvat sakramentteja mysteereiksi. ____
10. Tärkein kirkollinen juhla on pääsiäinen. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 156.

s. 132

Martti Luther

Oikein vai väärin?

1. Luther lupasi ukkosmyrskyssä Pyhälle Annalle, että lähtee lukemaan lakia yliopistoon. ____
2. Lutherin mielestä katolisen kirkon ankaran opetuksen ja Raamatun sanoman välillä oli ristiriita. ____
3. Uskonpuhdistuksen keskeinen ajatus on, että ihminen pelastuu tekemällä hyviä tekoja. ____
4. Luther halusi uudistaa katolista kirkkoa. ____
5. Teesit olivat väitelauseita kirkon epäkohtia vastaan. ____
6. Luther naulasi teesinsä paavin kotioveen. ____
7. Paavi julisti Lutherin kirkon kiroukseen oppiensä takia. ____
8. Wormsin valtiopäivillä Luther perusteli oppejaan keisarin kirjeillä. ____
9. Lutherin suurimpia kirjallisia projekteja oli uuden testamentin kääntäminen saksan kielelle. ____
10. Protestanteiksi nimitetään kaikkia uskonpuhdistuksen seurauksena syntyneitä kirkkoja. ____

► Vastaukset kappaleen tehtäviin sivulla 156.